

رنگ‌ها به ما چه می‌گویند؟ نماد 'رنگ' در ایران و سایر کشورهای دنیا

نویسنده و مترجم: سارا حجاری
کارشناس ارشد روانشناسی بالینی

پردازنده و به مفاهیم عام یا فراگیر برخی از رنگ‌ها نیز اشاره گردد. لازم به ذکر است آن چه می‌خوانید قطره‌ای از دریای تنوع رنگ‌ها و حاصل ترجمه و مطالعه برخی از مقالات و کتبی است که در این ارتباط تالیف گشته است و بدون شک نماد رنگ‌ها و تاثیرات رنگ‌ها بر روان آدمی بسی پیچیده‌تر است و بسیار پر رمز و راز و جذابیت آن، افراد علاقمند را جهت تحقیق و تفحص به سوی خود می‌کشاند.

رنگ آبی:

رنگ آبی نشانگر صلح، آسودگی و آرامش و ثبات و نظم است. از دیگر مفاهیم این رنگ می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: وحدت و اطمینان، اعتماد و واقعیت و امنیت، پاکیزگی، نظم و وفاداری. آسمان، آب، سرما و تکنولوژی و اندوه با رنگ آبی در هم آمیخته است. رنگ آبی از نظر نمادی شبیه به آب آرام و خلق

رنگ‌ها بدون آنکه ما بدانیم و آگاه باشیم تاثیرات عمیقی بر جسم و روان ما می‌گذارند. مورتون واکر در کتاب خود تحت عنوان "قدرت رنگ‌ها" چنین عنوان می‌کند که:

«مصریان باستان هم چون سرخپوستان آمریکا از رنگ‌ها و نورهای رنگی جهت درمان بیماری‌ها استفاده می‌کردند.»

ما با رنگ‌ها زندگی می‌کنیم و گاه تحت تاثیر آنها حالات روانی و هیجانی خاصی را تجربه می‌نماییم. گاه با رنگ خاصی احساس آرامش کرده و گاه در کنار رنگی دیگر هیجان زده و یا خشمگین می‌شویم.

رنگ‌ها در فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف معنا و مفهوم ویژه‌ای داشته و علاوه بر آن برخی از تاثیرات و یا مفاهیم مربوط بدانها جهان شمول و فراگیر است. در این نوشته سعی بر این است که مفهوم رنگ‌ها نزد فرهنگ‌ها و مردمان سرزمین‌های دیگر

و خوی آرام و طبیعت و روشنی است.

آبی تیره:

از عمق و کمال چشم‌گیری برخوردار است و نمایانگر حقیقت، اعتماد و عشق و ایثار و فداکاری است. این رنگ نشان آرامش و خشنودی است. یعنی خشنودی حاصل از آرامش و لذت بردن از آن. آبی نماد وفاداری است. اندیشیدن به رنگ آبی تیره تاثیری آرام‌بخش در سیستم اعصاب مرکزی دارد. فشار خون، نبض و تنفس را کاهش داده در حالی که نیروهای خود محافظ برای تجدید نیروی موجود زنده را فعال می‌نماید. بدن انسان در هنگام خستگی و بیماری برای تجدید قوا احتیاج بیشتری به این رنگ پیدا می‌کند. رنگ آبی اشتها را کاهش می‌دهد و همچنین می‌تواند باعث کاهش دمای بدن گردد. این رنگ به خاطر ایجاد احساس اعتماد و اعتبار رنگ مناسبی برای به کارگیری در اماکنی است که در آنجا تجارت و خرید و فروش می‌گردد لذا به رنگ تجارت نیز مشهور است.

رنگ آبی در سایر کشورها معانی منحصر به فردی دارد:

در کشور چین رنگ آبی، رنگ فناپذیری است.

در میان هندوها رنگ آبی رنگ کریشنا است.

میان یهودیان نماد تقدس است.

در خاورمیانه رنگ آبی نشانه‌ی نگهبان و حفاظت است.

در روزگاران گذشته در ایران و هنوز در میان قدیمی‌ترها و آنان که دل به سنت‌ها بسته‌اند رنگ آبی و یا مهره آبی رنگ خاص دفع چشم‌زخم است.

دکتر جابر عناصری در کتاب "مردم‌شناسی روانشناسی هنری" چنین می‌نویسد:

«ایرانیان یادشان نمی‌رفت که مهره آبی خاص دفع چشم‌زخم نیز بر گهواره‌های بچه‌های خود بیاویزند یا بر کلاه آنان بدوزند. مادران و دایه‌های کودکان ده روزه را به صباغ خانه می‌بردند و از خم رنگ‌رزی با سر انگشت خود رنگ سرخ و سبز و آبی بر می‌گرفتند و بر پیشانی و چانه و گونه‌های کودکان می‌مالیدند. به نشان سرخی صورت و طراوت چهره و دورباش دادن چشم‌زخم به قدرت رنگ آبی و رنگ سبز هم مسلمانانماد سر سبزی بود.»

جالب است بدانیم در برخی قومیت‌ها و فرهنگ‌ها رنگ آبی از نظر اعتقادی رنگ ویژه‌ای است و می‌تواند ارواح بد را دور کند. رنگ سیاه:

رنگ سیاه، رنگی است خالی از هر نوری. رنگی است که نمایانگر قدرت، توسعه و پیشرفت و رسمیت است. سیاه، رنگ رمز آلودی است که منعکس‌کننده ترس و دشمنی و غم و اندوه و ماتم می‌باشد. رنگ سیاه می‌تواند نشانگر تاسف و خشم نیز باشد.

غالباً رنگ سیاه رنگی رایج در عزا و مرگ و ماتم است. دکتر ماکس لوشر در کتاب "روانشناسی رنگ‌ها" می‌گوید: «سیاه به معنای نفی و نه است و نقطه مقابل آن بله است که رنگ سفید می‌باشد. سیاه بیانگر فکر پوچی و نابودی است.» در زبان متداول ما رنگ سیاه یا مشکی گاه برای نشان دادن عمق فاجعه نیز به کار می‌رود مثل نمره سیاه، کارنامه سیاه، روی سیاه، پیشانی سیاه. در میان ایرانیان رنگ سیاه رنگ تیره بختی و فاجعه است:

**گلیم بخت کسی را که یافتند سیاه
به آب زمزم و کوثر سفید نتوان کرد**

رنگ سبز:

یکی از محبوب‌ترین رنگ‌هاست. نشانگر طبیعت، محیط سبز، سلامتی، تازگی و خوش‌شانسی و نیروی فعال و جوانی، آزادی بخشی و بهار، حاصل خیزی و برکت می‌باشد. گاه مفاهیمی همچون حسادت و دشمنی و بی‌تجربگی و تاسف نیز با رنگ سبز همراه است. این رنگ در اتاق جراحی توسط جراحان

استفاده می‌شود شاید به این علت که رنگ سلامتی و آرامش است. پشت کار و اراده و استقامت و اراده و بلندپروازی، غرور و پایداری از دیگر معانی این رنگ است.

مفهوم رنگ سبز در سایر کشورها چیست؟ در کشور چین کلاه سبز حکایت از فریب خوردگی مردی از همسرش دارد. رنگ سبز رنگ خوبی برای بسته بندی کردن هدیه محسوب نمی‌شود.

در کشور فرانسه نیز همچون چین رنگ سبز انتخاب خوبی برای هدیه کردن به حساب نمی‌رود. در کشور هند رنگ سبز نماد اسلام است. در کشور ایرلند نیز رنگ سبز معنای دینی دارد و نماد کاتولیک می‌باشد. در برخی از کشورهای گرمسیر استوایی رنگ سبز، رنگ خطر است.

در کشور ایران رنگ سبز رنگ شگون و خوشبختی است. سرسبز بودن و سبز بخت بودن کنایه از زندگی و طراوت و جوانی و کامکاری دارد.

دکتر جابر عناصری در کتاب مردم‌شناسی و روانشناسی هنری می‌نویسد: «یکی از دعاهای رایج مادران در حق دخترکان خود این بود که «الهی سبز بخت شوی»، در واقع رنگ سبز در میان ایرانیان نماد خوشبختی و بهورزی است.

در کشور آمریکا این رنگ نشانه پول و اسکناس است. در شمال آفریقا نماد نادرستی و یا خطاکاری است. و در انگلیس، ایرلند و آمریکا نشانگر شانس است.

رنگ نارنجی:

رنگ نارنجی ترکیبی از زرد و قرمز است. نارنجی رنگی گرم همچون قرمز است با این تفاوت که از شدت کمتری برخوردار است. نارنجی رنگ انرژی است. رنگ نارنجی برای جلب توجه کاربرد دارد. یادآور برگ‌های پاییزی است و در فرهنگ‌های اروپایی و یا امریکایی نماد جشن «هالوین» و «کدو» است. نارنجی ایجاد کننده گرمی و تعادل است. در کشور ایرلند رنگ نارنجی نماد پروتستان است و در واقع در آن کشور مفهومی دینی دارد.

رنگ بنفش:

روحیه شاعرانه و رومانیتیک با این رنگ درهم آمیخته است. معنویت، خلاقیت، سلطنت، رمز و راز و عقلانیت از دیگر مفاهیم رنگ بنفش است. غرور و ابهام و اغراق نیز در رنگ بنفش نهفته است. بنفش روشن نماد احساس عشق است و همچنین مبین ظرافت و لطافت می‌باشد.

رنگ سفید:

سفید به معنای پاکیزگی، صلح و سادگی است. رنگی بی آلابش و پاک. رنگ امنیت و امید و جشن و سرور. رنگ زمستان، برف و سرما.

در فرهنگ ایرانیان اصطلاحاتی همچون سفید بخت، پیشانی سفید، موی سپید، ریش سپید رایج است که همگی با مفاهیمی مثبت هم چون خوشبختی، عاقبت به خیری، اندیشه گرایی، عقل و درایت همراه است. در برخی از فرهنگ‌های شرقی سفید نماد مرگ است. رنگ سپید در ایران با مفهوم امید نیز درهم آمیخته است:

در ناامیدی بسی امید است پایان شب سیاه سپید است

رنگ زرد:

رنگ زرد نشانه تفریح و سرگرمی و شادی و خوش بینی است. شادی و طلوع خورشید و تابستان با این رنگ تداعی می شود. فلسفه برای خود رنگی دارد که زرد است. زرد به طور نمادین نشان از گرمای دلپذیر آفتاب دارد. رهایی و امید یا انتظار خوشبختی و امید به پیشرفت و ترقی و حرکت به سمت دنیای تازه و مترقی از مفاهیم همراه با رنگ زرد است. زرد نشانگر تسکین و انبساط خاطر است. هوش و ثروت و امید و علامت خطر از دیگر نشانه‌های رنگ زرد است.

در کشور ژاپن رنگ زرد نشانه شهامت و دلیری است. در کشور مصر رنگ سوگواری و عزا است. در گذشته و در برخی از اقوام

در کشور تایلند رنگ مراسم سوگ و عزاداری برای افرادی است که همسر خود را از دست داده‌اند. در گذشته به سربازانی که دلیرانه در جنگی مبارزه کرده بودند و پیروز گشته بودند نشانه‌ای قلب مانند به رنگ بنفش می دادند. جالب است بدانیم ملکه زیبای مصر به نام "کلئوپاترا" رنگ محبوبش رنگ بنفش بود.

رنگ قرمز:

رنگ قرمز رنگی است که بیشترین توجه را به خود جلب می کند. گرمترین و پرنرژی ترین رنگ در طیف رنگ‌ها رنگ قرمز است. مارنک قرمز را با عشق و دوستی و محبت، خطر، سرعت، قدرت و گاه خشونت و خون همراه می دانیم. مفاهیم متضادی در این رنگ زیبا نهفته است. روز دوستی^۳ در کشورهای غربی با رنگ قرمز، گل قرمز، کادوی قرمز و روبانهای قرمز تداعی می شود. قرمز برانگیزاننده پاسخ جنگ و گریز است. باعث افزایش فشار خون شده و باعث می شود قلب با سرعت بیشتری بزند. رنگ قرمز گزینه خوبی برای رنگ اتاق خواب و استراحت و همچنین دیوارهای زندان و بخش‌های روانپزشکی نمی باشد. در کشور چین قرمز رنگ جشن و سرور و شادی و شانس است و همچنین نشانگر ثروت و دارایی.

در کشور ایران سرخی صورت مبین سلامتی و خوشی و طراوت جسمانی و همچنین نماد دلخوشی است.

در برخی خرده فرهنگ‌های غربی امروزه رنگ قرمز نماد شیطان است.

آنچه خواندیم مختصری بود از مفهوم رنگ‌ها نزد قومیت‌های مختلف و مفاهیم عام و جهان شمول آن. هر رنگ خاصیت منحصر به فردی دارد و در کنار سایر رنگ‌ها زیباتر و جذاب‌تر خواهد بود. آبی آسمان در کنار زرد فامی خورشید و سپیدی ابرها تابلوی بدیع می‌آفریند و سبزی دشته‌ها در جوار رنگارنگی گل‌های صحرایی معنای یابد.

ما ایرانیان با رنگ‌ها زندگی کرده ایم. سفره هفت سین و فرش ایرانی ما، مینا کارهای اصفهان و نقوش قلمکاری بر روی پارچه‌ها و کاشیکاریهای زیبای مساجد و مناره‌ها و گنبد‌ها همگی نمونه‌ای است از ذوق رنگ‌شناسی و مانوس بودن ما ایرانیان با رنگ‌ها، پس در درون خود یک رنگ باشیم و در دنیای بیرون خود را محدود به یک رنگ نسازیم.

منابع:

- ۱- عناصری، جابر. (۱۳۸۰). مردم‌شناسی و روانشناسی هنری، تهران: رشد.
- ۲- ماکس، لوشر. (۱۳۸۶). روانشناسی رنگ‌ها، ترجمه ویدا ابی‌زاده، تهران: درسا.
3. color symbolism & psychology - Wikipedia, The Free Encyclopedia.htm.
4. How do colors affect our moods? color & moods.htm.

پانویس‌ها:

- ۱- نماد - نمادین
- ۲- احساس عشق
- ۳- روز دوستی

زنانی که همسرانی جنگ‌جو داشتند وقتی روبانی زرد به موهای خود می‌زدند یا روسری زرد رنگ به سر می‌کردند نشانه امید آنها به برگشت شوهرانشان به خانه و کشورشان بود. در ایران زردی نشان از بیماری و سرخی نشان از سلامتی دارد. دکتر جابر عناصری در کتاب خود می‌نویسد: «چهارشنبه سوری که می‌شود کودکان و جوانان از روی آتش می‌پرند و خطاب به آتش می‌گویند:

«سرخ‌ی تو از من»

زردی من از تو»

جالب اینکه در قرون وسطی رنگ سبز و رنگ زرد نشانه شیطان بوده است. این در حالی است که در سالیان بعد این رنگ‌ها مفاهیم مثبت و خوشایندی پیدا کردند.